

VASS ÁGNES

A SZLOVÁKIAI EURÓPAI PARLAMENTI VÁLASZTÁSOK EREDMÉNYEI

Az európai integráció több mint ötvenéves történetének egyik legnagyobb sikere az Európai Parlament fejlődése. Az intézmény nemcsak amiatt egyedülálló, mert ez az egyetlen olyan nemzetközi képviselői fórum, melynek tagjait közvetlenül a polgárok választják, hanem amiatt is, ahogy az elmúlt időszakban folyamatosan változott és alakult, egyre több és fontosabb hatáskört magához ragadva. A Lisszaboni Szerződés elfogadása óta¹ ugyanis az EP nemcsak egy kibővített jogkörökkel rendelkező társjogalkotó szerv, hanem abban is fontos szerepe van, hogy ki válhat az Európai Bizottság elnökévé – a Bizottság elnöki tisztségéért induló jelöltet ugyanis az EP-nek is támogatnia kell. A választók szavazataikkal tehát immár abba is beleszólhatnak, ki irányítsa Európát.²

Annak ellenére azonban, hogy az EP egyre nagyobb szerepet vállal az EU-t érintő kérdések alakításában, a választásokon egyre kevesebb polgár vesz részt uniószerre – miközben a bővítések által a választásra jogosultak száma folyamatosan növekedett. Az első közvetlen, 1979-es EP-választások után tehát a parlament szerepe folyamatosan nő, míg a választási kedv egyre csökken. Ezt a választási statisztikák igazolják: 1979-ben 61,99%-os, 1984-ben 58,98%-os, 1989-ben 58,41%-os, 1994-ben 56,67%-os, 1999-ben 49,54%-os, 2004-ben 45,47%-os, 2009-ben 43%-os, 2014-ben pedig 42,54%-os volt a részvételi arány.³ Emiatt olyan vélemények is megfogalmazódtak, hogy az EP minden igyekezete ellenére a polgárok érdekeinek védelmét csak részlegesen tudja biztosítani, és megkérdőjelezhető az az állítás is, hogy ez a szupranacionális intézmény megfelelő módon reprezentálja az itt élők érdekeit.⁴

Az eddigi részvételi arányokat tekintve 2014-ben is bizonyítást nyert az a tétel, mely az EP-választásokat az úgynevezett *second order* választások⁵ közé sorolja. A *second order* választások általában azok a választások, amelyek nem a kormányzati hatalomról szólnak, vagyis ide tartoznak a szub- és szupranacionális választások is. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az EP-választásoknak ne lenne politikai relevanciája. Mivel e választásokat harmincöt év után is leginkább a hazai, nemzeti politikai viszonyok alakítják, ezért fontos szerepe van annak is, hogy a hazai választásokhoz képest mikor tartják az EP-választásokat: 1–12 hónappal az előző választások után (úgynevezett

mézesetek alatt), 13–36 hónappal a hazai választások után (*féliadós választások*) vagy a következő hazai választások előtt (*kései választások*).⁶

Az az állítás, mely szerint a hazai politikai folyamatok alakítják az EP-választásokat, 2014-ben sem dőlt meg, még annak ellenére sem, hogy a kampányok során elsősorban az egész uniót érintő kérdésekre ígértek megoldást a képviselőjelöltek. Számos kutatás bizonyítja, hogy ez alapján jól látható különbség tehető a régi, nyugat-európai országok és az új, kelet- és közép-európai tagállamok között.⁷ Ezek szerint a nyugat-európai országokban élő uniós polgárok sokkal nagyobb mértékben szavaznak az EP-választások során ellenzéki pártok jelöltjeire, mint az unió keleti részén élők. A választások eredményei is mutatják, hogy míg a nyugati országokban a hatalmon lévő kormánypártok kevesebb szavazatot kapnak, mint az ellenzékiek, addig a 2004 után csatlakozó országok esetében az EP-választások során leadott szavazatok tükrözik a belpolitikai helyzetet – vagyis az új tagállamokban nem bontakozott ki idáig az a tendencia, mely szerint az EP-választások alkalmával a szavazók protestszavazatokkal fejeznék ki elégedetlenségüket a kormányzó párttal/pártokkal szemben. Koepkeand és Rinde szerint abban, hogy a térségben az EP-választások során a szavazók ilyen fegyelmezetten szavaznak, nagy szerepük van a kisebbségi pártoknak is. Szerintük ez a tendencia az ő esetükben látható a leginkább: a valamilyen kisebbségi közösséghez tartozók általában az őket képviselő pártokra szavaznak, függetlenül attól, hogy milyen típusú, szub- vagy szupranacionális választásokról van szó.⁸

Az eddigi EP-választások eredményei szerint egyébként az úgynevezett kisebbségi pártok (*ethnoregionlist parties* vagy *minority nationalist parties*) a legtöbbet profitáló pártok közé tartoznak az európai voksolás során.⁹ Európai uniós viszonylatban ezek a pártok jól, illetve bizonyos esetekben jobban teljesítenek az EP-választásokon, mint a hazai voksolások során, és ennek köszönhetően az otthoni politikai életben is sokkal láthatóbbakká és elfogadottakká válnak.¹⁰ Az Európai Parlament a nemzeti és etnikai kisebbségi közösségek egyik legfontosabb fórumává vált az EU-n belül. Az EP ugyanis egy olyan szupranacionális platformot jelent számukra, ahol szélesebb körben képviselhetik közösségeik érdekeit, könnyebben felhívhatják a nemzetközi figyelmet a velük szemben elkövetett jogsértésre, és az EU intézményeit is egyszerűbben és közvetlenül tudják tájékoztatni a kisebbségi közösségek helyzetéről.¹¹ Az Európai Parlamenten belül a kisebbségi közösségek képviselőinek lehetőségük nyílik szövetségek létrehozására más kisebbségi közösségek képviselőivel, jogorvoslatot kereshetnek a velük szemben elkövetett jogsértésekre, hatékonyabban tudják képviselni saját régióik érdekeit annál, ahogy ezt a saját államuk teszi, és nem utolsósorban nyomást tudnak gyakorolni saját kormányukra is.¹²

A 2004 után csatlakozó országokban élő kisebbségi közösségekre jellemző, hogy saját országukon belül a lakosság jelentős számát alkotják, kompakt ré-

giókban élnek, és általában valamennyi ilyen közösség tapasztalt valamilyen szintű kirekesztést a többségi társadalom részéről.¹³ E közösségek érdekeit képviselő politikai pártok nemcsak a parlamentben, hanem a kormánykoalícióban is helyet kapnak. Az Európai Parlamentbe való bejutás pedig lehetővé teszi számukra, hogy az anyaország képviselőivel is szövetségre lépjenek – ami egyszerre jelenthet előnyt és hátrányt is a számukra. Előny lehet azért, mert ezáltal könnyebben juthatnak hozzá az anyaország által kínált külső politikai, kulturális és anyagi forrásokhoz. Hátrányt jelenthet azért, mert az anyaországgal való szorosabb együttműködés nem feltétlenül kedvez a kisebbségi közösség érdekei hazai képviseletének.¹⁴ Myra Waterbury szerint a csatlakozás után az EP-ben is jelen lévő kisebbségi pártok három irányvonal mentén határozzák meg tevékenységüket és stratégiájukat: a hazai politikai folyamatok, az anyaországgal való kapcsolatok alakulása, valamint az EU politikai arénáján belüli változások mentén.¹⁵

A tanulmány mindezek fényében a 2014-es EP-választások szlovákiai eredményeit foglalja össze. Szlovákiában a 2014-es európai választások különösen izgalmasnak ígérkeztek, hiszen immár nemcsak a Magyar Közösség Pártja (MKP) indított magyar jelölteket, hanem a Híd-Most (H-M) vegyespárt is, valamint szlovák pártok listáján is találtunk magyar jelölteket. A következő fejezetekben a szlovákiai EP-választások eredményeit és a magyar közösség érdekeit képviselő pártok és jelöltek szereplését a fentiekben röviden felvázolt elméleti keretben vizsgáljuk. Az EP-választások szlovákiai eredményeinek bemutatása után a szlovákiai magyar pártok és jelöltek szereplését elemezzük a 2009 óta bekövetkező politikai változások tükrében, valamint kitérünk a szlovákiai magyar EP-képviselők munkájára is. A tanulmány vizsgálja továbbá azt is, hogy a szlovákiai magyar képviselők munkájára, az EP-képviseletükre mennyiben jellemzőek a fentiekben vázolt állítások, és mi várható a következő öt éves ciklusban.

A szlovákiai EP-választás előzményei

Szlovákia lakossága a 2004. május 1-jei csatlakozás óta immár harmadik alkalommal járulhatott az urnákhoz és választhatta meg azokat, akik képviselik őket az idén 751 tagú EP-ben. Az első EP-voksolásra nem sokkal a csatlakozás után, 2004. június 13-án került sor. Ekkor 17 párt 188 jelöltje közül választották meg azt a 14 képviselőt, akik az EP-ben két különböző frakcióban (a Európai Néppártba nyolc szlovákiai képviselő került, köztük a két magyar képviselő, Bauer Edit és Duka-Zólyomi Árpád is, valamint a Szocialisták és Demokraták Progresszív Szövetségében) képviselték a választók érdekeit, három képviselő pedig egyik EP-s politikai frakcióhoz sem csatlakozott. A következő EP-választásokra 2009. június 6-án került sor, amikor is az EP 736 képviselőjéből

Szlovákia lakossága 13-at választott meg. Akkor 17 párt indított jelölteket, de a választások előtt a Szlovákiai Roma Kezdeményezés visszamondta az indulását. A 13 képviselő 2009 és 2014 között négy politikai csoportosulásban foglalt helyet: 5 képviselő a Szocialisták és Demokraták Progresszív Szövetségéhez, hat képviselő az Európai Néppárthoz, egy képviselő a Liberálisok és Demokraták Szövetsége Európáért képviselőcsoporthoz és egy képviselő a Szabadság és Demokrácia Európája képviselőcsoporthoz csatlakozott.¹⁶

Az EP-választásokat a 2003 augusztusában elfogadott 331/2003-as törvény szabályozza. Ennek értelmében minden olyan szlovák állampolgár szavazhat, aki betöltötte 18. életévét és rendelkezik állandó lakhellyel az ország területén, valamint azok a szlovák állampolgárok is szavazhatnak, akik betöltötték a 18. életévüket, de állandó lakhellyel sem Szlovákia, sem az EU más tagállamának területén nem rendelkeznek, ám a szavazás napján Szlovákia területén tartózkodnak. A voksoláson részt vehetnek azok a személyek is, akik valamelyik másik tagállam állampolgárai, betöltötték 18. életévüket, rendelkeznek bejelentett lakhellyel Szlovákiában és szerepelnek a választók listáján. Ebben az esetben azonban ők is csak a szlovákiai jelöltekre adhatnak le szavazatokat.¹⁷ Az EP-választások során Szlovákia állampolgárai kétféle módon szavazhatnak. A szavazófülkébe lépve valamennyi párt listáját megkapják, ám az üres borítékba csak annak a pártnak a listáját kell beletenni, amelyiket támogatni kívánják. Az ilyen szavazás esetén a választópolgár abban a sorrendben támogatja a párt jelöltjeit, amilyen sorrendben azok a listán szerepelnek. Abban az esetben, ha valaki konkrét személyeket kíván támogatni, preferenciaszavazatot adhat le. Ez azt jelenti, hogy a kiválasztott párt listájáról két személy nevét kell bekarikáznia. A preferenciaszavazatok esetében a jelöltek sorrendje megváltozhat: előfordulhat, hogy a listán hátrébb szereplő jelölt több szavazatot kap, mint az előtte szereplők. A 2014-es európai parlamenti választásokat a 431/2013-as törvényben hirdették ki.¹⁸

Szlovákiában az EP-választások rendre negatív rekordokat döntöttek, már ami a részvételi arányt illeti. A választópolgárokat az általános fásultság jellemezte az EP-választások előtt, amihez nagyban hozzájárult az is, hogy az EP-választásokat valamilyen más, hazai választás előzte meg. Az első, 2004-es választásokat például többszöri államfőválasztás után rendezték, a választási kedvet pedig tovább gyengítette az is, hogy az akkori kampányból kimaradt a felvilágosítás (mire is való az EP mint intézmény), és inkább a belpolitikáról, mint az európai politikáról szólt. A 2009-es EP-választások hasonló választási légkörben zajlottak – a június 6-án tartott eurovoksolást kétkörös elnökválasztás előzte meg márciusban és áprilisban, majd júliusban megyei választásokat tartottak. A választói fáradtság az eredményeken is meglátszott. A legutóbbi, 2014-es EP-választásokat szintén egy kétkörös elnökválasztás előzte meg, ami hozzájárult ahhoz, hogy a szavazói kedv ismét EU-s átlagban is a legkisebb volt.

1. táblázat
EP-választási részvétel Szlovákiában és az EU-ban

	Részvétel Szlovákiában	Részvétel az EU-ban
2004	16,97%	45,47%
2009	19,64%	43%
2014	13,15%	42,54%

Forrás: <<http://www.results-elections2014.eu>> (letöltve: 2014. 09. 13.)

A 2009-ben, majd 2014-ben tartott EP-választások között eltelt időszakban Szlovákia állampolgárai összesen hétszer járulhattak az urnák elé: kétszer az elnökválasztás alkalmával (2009-ben és 2014-ben), kétszer megyei választások alkalmával (2009-ben és 2013-ban), a Radičová-kormány bukása miatt kétszer került sor parlamenti választásokra is (2010-ben és 2012-ben), valamint egyszer az önkormányzati választások miatt. Nem csoda hát, hogy az elmúlt időszakban átrendeződtek, változtak a szlovák belpolitikai viszonyok is. Az alacsony részvétel ellenére az EP-választások eredményei több szempontból is lényegesek. Még mielőtt azonban az európai választások eredményeinek elemzésébe kezdünk, a jobb megértés érdekében tekintsük át ennek az időszaknak a legfontosabb politikai változásait.

Az Iveta Radičová által vezetett jobboldali kormány bukása egyértelműen jelezte a szlovákiai politikai erőviszonyok átrajzolódnását. A négy jobboldali pártból összeállt koalíciónak már a 2010-es választások után megmutatkoztak a gyenge pontjai. Míg az előrehozott választásokig eltelt két év alatt a kormányzó jobboldali pártok által létrehozott szövetséget a folyamatos kompromisszumképtelenség, a hiteles és határozott jövőkép, valamint a válságra adott válaszok hiánya és a miniszterelnök gyengesége jellemezte, addig a politikai paletta másik oldalán elhelyezkedő *Smer* Robert Fico vezetésével, kihasználva a bizonytalanná vált politikai környezetet, egy stabil és egységes pártot hozott létre, amely képes volt a gyenge lábakon álló jobboldalt véglegesen megingatni. Az Európai Pénzügyi Stabilitási Eszköz (*European Financial Stability Facility* – EFSF) jogköreinek bővítéséről szóló szavazást Radičová egybekötötte a kormányával szembeni bizalmi szavazással, amelytől a koalíció egyik tagja, a Szabadság és Szolidaritás (*Sloboda a Solidarita* – SaS) pártja elfordult, így nemcsak a csomag bővítését nem szavazták meg, de ez azt is jelentette, hogy a párt a saját kormánya mellett sem állt ki.¹⁹ Ez vetett véget a jobboldali koalíció kormányzásának, az előrehozott választásokon pedig a párt megalakulása óta a legsikeresebb eredményével győzni tudott a *Smer*. Robert Fico pártjának népszerűségét a 2011 karácsonya előtt kirobbant, és tüntetésekhez vezető lehallgatási botrány (az úgynevezett Gorilla-ügy) sem tudta megtépázni, még annak ellenére sem, hogy a párt – és azon belül Fico – érintettsége eléggé nyilvánvalóvá vált.²⁰ A jobboldali pártok – közülük a

leginkább érintett Szlovák Demokratikus és Keresztény Unió (*Slovenská Demokratická a Kresťanská Únia* – SDKÚ) – azonban sokkal jobban megérezték a botrány hatását. A kétszeres miniszterelnök által vezetett párt a választásokon csupán a szavazatok 6,09%-át szerezte meg, amellyel éppen csak átlépte a bejutáshoz szükséges 5%-os küszöböt. A választási eredmények alapján a jobboldal vezető pártja a konzervatív Kereszténydemokrata Mozgalom (*Kresťanskodemokratické Hnutie* – KDH) lett, ám ők is csak a szavazatok 8,82%-át tudták megszerezni. A Smer és a legjobban szereplő jobboldali párt között több mint 900 ezer szavazatnyi különbség volt, a szlovák törvényhozásba bejutó öt jobboldali párt összesen nem volt képes annyi szavazatot összegyűjteni, mint a baloldali párt egyedül.²¹ A politikai viszonyok átrendeződését nemcsak ez mutatta, hanem az is, hogy a jobboldali pártok szinte kivétel nélkül hajlandóságot mutattak arra, hogy a választások után tárgyaljanak a Smerrel egy esetleges együttműködés reményében. Annak ellenére, hogy ez végül nem valósult meg és a Smer egyedül kormányoz, a jobboldal válsága, az ideológiai irányvonalak elmosódása egyértelműen éreztetette hatását.

A szlovákiai politika zavaros állóvizét a 2014-es elnökválasztás, az azt megelőző kampány és annak eredményei is felkavarták – talán a szó pozitív értelmében. A közvetlen elnökválasztáson induló jelöltek politikai irányultsága szintén tükrözte az elmúlt időszak eseményeit. Az esélyes jelöltek között ott találjuk a baloldalról Robert Ficót, a jobboldalról pedig a KDH-s Pavol Hrušovskýt, akit a három jobboldali pártból, a KDH-ból, az SDKÚ-ból és a H-M-ből összeálló Népi Platform támogatott, továbbá Radoslav Procházkát, akit függetlenként végül Peter Osuský visszalépése után a negyedik jobboldali párt, az SaS is támogatott, valamint a magyar elnökjelöltet, az MKP által támogatott Bárdos Gyulát. Függetlenként nagy esélyekkel induló, a politikai életbe a vállalkozói szférából érkező, nagy filantróp hírében álló Andrej Kiska volt az, akinek megjelenése a leginkább izgalmassá tette az önálló Szlovákia történetének negyedik elnökválasztását. Annak ellenére, hogy az első körben Fico több szavazatot kapott, mint a szintén esélyesnek tartott Kiska, a miniszterelnöknek nem sikerült annyi szavazatot összegyűjtenie, hogy azzal meg is szerezze az óhajtott elnöki tisztséget. Emiatt vált szükségessé a második forduló, melyben már csak a politikában ez idáig ismeretlen, ám higgadt és erős kampányt folytató Kiskával kellett összemérnie erejét. A második fordulóban Robert Fico agresszív kampányának ellenére²² végül Kiskának sikerült győznie, mely győzelem a szlovák politikai folyamatokról is sok mindent elárul. Annak ellenére, hogy 2014-ben rekordszámú jelölt indult az elnökválasztáson, a második fordulóban, ahol már csak két jelölt mérte össze erejét, nagyobb volt a választói aktivitás. Az egyre kiábrándultabb és csalódottabb választók számára a politikai témákban alig megnyilatkozó Kiska lehetséges pozitív alternatívaként jelent meg Robert Ficóval szemben. A második fordú-

ló ugyanis azért is mobilizálhatta jobban a választókat, mert ott már csak két jelölt indult, és a Kiskára leadott szavazatok nemcsak azt jelentették, hogy a szlovákiai választók szemében a független jelölt sokkal pozitívabb benyomást keltett és elfogadottabb lett, hanem minden egyes, nem Ficóra leadott szavazat kifejezte a miniszterelnökkel és politikájával szembeni elégedetlenséget is.²³ Ez a számokban is megnyilvánul: míg az első fordulóban, ahol még valamennyi jelölt megmérettetett, a civil jelölt 456 ezer voksot kapott, a második fordulóban már 851 ezerrel többet, ami azt jelenti, hogy a Ficóval szembeni versengésben 187%-kal ért el jobb eredményt.²⁴ A másik nagy tanulsága a választásoknak, hogy a szlovák jobboldal ismét sikertelen volt, két évvel az általuk vezetett kormány bukása után nem voltak képesek olyan jelöltet állítani, aki érdemben beszállhatott volna a versenybe. Annak is jelzésértéke volt, hogy a jobboldali egységet nem tudták megteremteni: a H-M, a KDH és az SDKÚ által támogatott jelölt mellett az SaS is saját jelöltet indított, aki végül visszalépett a függetlenként induló Procházka javára, és a párt végül a fiatal politikus mögé sorakozott fel, akiben egyébként a szlovákiai jobboldal megújulását látják. Robert Fico pedig nem volt képes a mindig fegyelmetlenül szavazó választóit kellőképp mobilizálni, így sajátos hatalomkoncentrációs kísérlete támogatás hiányában megbukott.

A szlovákiai magyar politika szereplői aktívan részt vettek a fentiekben röviden áttekintett politikai folyamatok alakításában. A szlovákiai magyar *egypártrendszer* a Bugár Béla vezette H-M megalakulásával megszűnt, így a 2009-es megyei választásokon már két párt mérte össze erejét a magyar választók szavazataiért. Annak ellenére, hogy ebben az időszakban az MKP parlamenten kívül politizált, sikeresebb volt, mint a Híd, amely új pártként még nem tudta kialakítani potenciális szövetségeseinek és partnereinek hálózatát. A megyei választások után fél évvel megrendezett parlamenti választások legfőbb kérdése az volt, melyik pártnak sikerül az 5%-os küszöb fölött teljesítenie. Az nyilvánvaló volt ugyanis, hogy mindkét párt egyszerre nem lesz képes jelöltet juttatni a Szlovák Nemzeti Tanácsba, de ugyanakkor az is kizárható volt, hogy mindkét párt a parlamenten kívüli politizálásra kényszerül majd. A megyei választások eredményein fellelkesülve az MKP a kampány során túlértékelte a korábban elért eredményeit és nem vette kellő mértékben figyelembe a H-M lehetőségeit. A 2010-es voksoláson a Híd az MKP-hoz képest viszonylag nagy fölényrel jutott be a parlamentbe, míg az MKP ismét a parlamenten kívüli politizálásra kényszerült. A választási eredmények területi bontása azt is megmutatta, a szlovák–magyar együttműködésre épülő párt nemcsak a szlovákok által lakott régiókban, hanem a magyarok lakta területeken is előnyt tudott szerezni a Csáky Pál által vezetett MKP-val szemben. Az MKP-ra leadott 4,3%-nyi (csak magyar) szavazat nem hozta meg az óhajtott parlamenti képviselést, míg a Hídra leadott 8,12%-nyi szavazat a pártnak 14 helyet jelentett a szlovák parlamentben.²⁵ Hozzá kell

tenni, hogy a 14, a Híd által a parlamentbe juttatott képviselő közül csupán heten magyar nemzetiségűek.

A sikertelen választások után Csáky Pál és Duray Miklós is lemondott az MKP-ban betöltött tisztségéről, az új elnöknek, Berényi Józsefnek a legfontosabb kihívás a parlamenti voksolást követő önkormányzati választásokon való helytállás volt. A politikai tér tehát jelentősen átalakult, hiszen a H-M nem csupán a parlamentbe került be, hanem kormánykoalícióra is lépett a szlovák jobboldali pártokkal. Az MKP számára tehát az önkormányzati választásokon a helyi pozíciók megtartása elengedhetetlen volt ahhoz, hogy a párt a parlamenten kívül is életképes tudjon maradni. A kampány során az MKP főleg a magyarlakta településekre koncentrált, míg a H-M országos szinten is aktív kampányt folytatott. Az önkormányzati választásokon azonban az MKP ismét vereséget tudott mérni a Hídra, amely helyi szinten nem volt képes pozícióinak megerősítésére. A jobboldali kormánykoalíció bukása után kiírt előrehozott választásokon az MKP egy számára kedvező pozícióból indulhatott tehát. Míg a Híd ugyanis e belső feszültségektől terhes, gyengén kormányzó kormánykoalíció tagja volt, addig az MKP új alternatívát jelenthetett a választók számára. Az is az MKP esélyeit növelte, hogy a már említett lehallgatási botrányban a Híd politikusai sem maradtak érintetlenek. A Híd rengeteg kritikát kapott továbbá a nyelvtörvénnyel szembeni nem megfelelő fellépés,²⁶ valamint a kisebbségi nyelvhasználati törvény elfogadása miatt, mely az MKP szerint nem szabályozza megfelelő módon a kisebbségi nyelvhasználatot.²⁷ A kettős állampolgárság kérdésében tanúsított magatartás pedig szintén támadási felületet jelentett az MKP részéről²⁸ a Híd irányába. Szintén az MKP pozícióit erősítette az is, hogy ebben az időszakban jelentek meg a 2011-es népszámlálás eredményei, melyek szerint a szlovákiai magyar lakosság száma eddig nem tapasztalt mértékben csökkent.²⁹ Ennek okai között nemcsak a jobb élet reményében történő külföldre távozás, hanem a nagymértékű asszimiláció is megnevezésre került. Ezek a körülmények bátorították a Berényi vezette pártot arra, hogy felhívják a figyelmet a magyar közösség helyzetére és arra a tényre is, hogy ilyen társadalmi-gazdasági folyamatok közepette az itt élő magyaroknak szükségük van egy olyan pártra, amely tisztán az ő érdekeiket képviseli. A kampány ellenére a 2012-es választásokon az MKP nem volt képes a két évvel azelőtti eredményen javítani: a Híd 6,9%-os eredménnyel bejutott a parlamentbe, míg az MKP ismét a parlamenten kívüli politizálásra kényszerül. Annak ellenére, hogy az MKP viszonylag stabil szavazótáborral, működő európai parlamenti képvisellel rendelkezik, az elmúlt időszakban többször beharangozott megújulást nem sikerült véghez vinniük, legalábbis a választási eredmények ezt mutatják. Ezen próbált változtatni Bárdos Gyula köztársaság elnöki jelölése, amely egyértelműen egy történelmi lépés a független Szlovákia és az itt élő magyar közösség szempontjából. Mindenki számára világos volt, hogy

a magyar jelöltnek nincs sok esélye bejutni a második fordulóra, azonban a bűvös 5% feletti eredményt már pozitívan értékelték.³⁰ A jelölésnek több célja is volt: egyrészt hogy a magyar jelölttel egy ilyen fórumon is láthatóvá tegyék és képviseljék az itt élő magyar közösség érdekeit, másrészt hogy a szlovákiai magyar közösséget érintő kérdéseket a partvonalról ismét a nagypolitikába emeljék be. A Híd-Most végül a jobboldali pártok többsége által támogatott kereszténydemokrata Hrušovský mögé állt be támogatóként, így a két párt együttműködésére ebben az esetben sem került sor. Bárdos 5,1%-os eredménye jelzi, hogy az MKP szavazóin kívül alig sikerült másokat is megszólítani, a szlovákiai magyar választókat jellemző közönyt pedig még az ilyen szimbolikus jelentőségű események sem voltak képesek jobban mobilizálni. Az is beszédes információ, hogy az elnökválasztás második körében Kiska a szavazatok 93%-át kapta a dunaszerdahelyi járásban, ami nemcsak a magyarlakta területeken számít magas aránynak, hanem országos szinten is itt kapott legtöbb szavazatot a független jelölt.³¹

Másodlagos, de mégis fontos

Ezek az események előzték meg az európai parlamenti választásokat, amelyek *second order* jellege az idén sem változott, a választási fáradtság miatt pedig az alacsony részvétel volt a jellemző. Ennek ellenére az EP-választások is bizonyítják, hogy a szlovák politikai erőviszonyok átalakulása továbbra is zajlik, nemcsak a több komoly problémával szembenező jobboldalon, hanem a többi párt, így a magyarok érdekeit képviselő pártok esetében is. Az eredmények részletes áttekintése után a tanulmányban a Híd és az MKP EP-választási szereplését és az abból levonható következtetéseket elemezzük.

A 2014-es EP-választásokon huszonkilenc politikai csoportosulás vett részt, akik összesen 333 jelöltet indítottak. A szlovákiai választók közülük választották meg azt a 13 képviselőt, akik az EP különböző pártcsoportosulásaiban képviselik érdekeiket az elkövetkezendő öt évben. A nagyobb pártok mellett új, idáig ismeretlen politikai formációk is megjelentek a palettán, a többségük jelenléte azonban csak tiszavirág-életű. A szlovák szabályozás szerint ahhoz, hogy egy párt mandátumhoz jusson, a szavazatok legalább 5%-át meg kell szereznie. A jelöltek közül pedig azok juthatnak mandátumhoz, akik a leadott érvényes preferenciaszavazatok legalább 10%-át megszerezték. Ha több olyan jelölt is van, akik ennek a 10%-os feltételnek megfelelnek, a legtöbb preferenciaszavazatot kapott jelöltek juthatnak mandátumhoz. Az idei választások alkalmával nyolc párt lépte át az 5%-os küszöböt: a Smer, a KDH, az SDKÚ, az Egyszerű Emberek és Független Személyiségek (*Obyčajní Ľudia a Nezávislé Osobnosti* – OLaNO), a NOVA, az SaS, az MKP és a H-M.

A pártok többségének nem volt kimondott programja a kampány során, így a választás inkább a jelöltekről, mintsem a konkrét politikai elképzelésekről szólt. A szervezetek szinte mindegyike ugyanazzal próbálta megszólítani a szavazókat: sikeresebb Európát és benne sikeresebb Szlovákiát – a hogyanokra azonban a programok, választási anyagok alapos áttekintése során sem kapunk választ. A Smer 11 oldalas választási anyagában inkább az EU pozitív hatásait emeli ki, és főleg gazdasági kérdésekkel foglalkoznak, mint például Szlovákia gazdasági fejlődésének fellendülése, amivel sikerült megelőzni Csehországot. Céljaikat tekintve a többi párthoz hasonlóan az EU-források hatékonyabb kihasználását, erősebb eurót, versenyképes ipart, a tudomány, a kutatás és az elektronikus kereskedelem fejlesztését, valamint a bürokrácia visszaszorítását kívánják megvalósítani.³² A gazdasági kérdések mellett egyébként a bürokrácia és az EU-s intézmények bonyolult működése az, ami a pártprogramokból, illetve a választási anyagokból visszaköszön. A KDH megmarad a keresztény-konzervatív értékek képviselője mellett, és ebben a családok támogatását emeli ki a leginkább.³³ Az SDKÚ inkább a jelöltre bízta a párt elképzeléseinek kommunikálását, amit az egykori külügyminiszter egészen sajátos módon oldott meg. Az SaS pártja szintén nem tért el a toptémáktól, ám ők nemcsak abban különböznek a többi párttól, hogy 20 oldalas, részletes programfüzettel rendelkeznek, hanem abban is, hogy rendkívül kritikusan lépnek fel az EU-val szemben. Programjukban inkább a negatív fejleményekre hívják fel a figyelmet, mely szerint az EU jelenlegi formájában jelentősen eltér attól az EU-tól, amelyhez Szlovákia 10 évvel ezelőtt csatlakozott. Az unió szerintük rengeteg stratégiai hibát vétett: az úgynevezett európai szociális modell nem kínál megoldást a problémákra, a tagállamok felelőtlen gazdaságpolitikája pedig csak mélyíti az így is elég kilátástalannak tűnő adósságválságot. A párt javasolta például az EU-elnökség jelenlegi rotációs rendszerének megszüntetését, valamint a belső piac teljes liberalizálását.³⁴ Hasonlóan részletes programmal egyedül az MKP rendelkezett, ám az leginkább általános megfogalmazásokat, mint konkrét javaslatokat tartalmaz. Eszerint a párt általános céljai közé tartozik az emberi méltóság védelme az EU-ban, a növekvő intoleranciával szembeni küzdelem, a békéhez való jog biztosítása vagy erősebb uniós emberi jogi politika. Ami az EU működését illeti, az MKP sem hozott semmi újat a többi párthoz képest: célként határozták meg a karcsúbb uniós intézmények létrehozását, a demográfiai kihívásokra adott adekvát válaszok megfogalmazását (például a család védelme szélesebb családi támogatások által), a béke és stabilitás megteremtését. Az MKP programjában kitér arra is, hogy határozottabban fogják képviselni a kisebbségi közösségek érdekeinek védelmét, céljuk, hogy ismerjék el a nemzeti kisebbségek kollektív jogait, valamint a kisebbségvédelem területén jöjjenek létre konkrét uniós hatáskörrel rendelkező intézmények. A párt ígéretet tett arra is, hogy a magyar kisebbséget érintő jogsértéseket

az uniós fórumok elé viszik – ide tartozik például Malina Hedvig ügye vagy a kettős szlovák-magyar állampolgárok ügye is. A program kiterjed továbbá Dél-Szlovákia mint régió fejlesztésére – a párt szorgalmazza a munkahelyteremtést, a nagyobb szolidaritást a régiók között, az élelmiszeripar fejlesztését és a régió közlekedésének felzárkóztatását is, ám konkrét ötletek hiányában ezek inkább általános elképzelések maradnak.³⁵ A pártok programjaiból az is kiderül, hogy nagyon sok olyan témában nincs véleményük, melyek uniós szinten napirenden vannak, ilyen például a szerzői jogvédelem vagy a regisztrált párkapcsolatok kérdése.

A 2014-es EP-voksoláson a választásra jogosult 4 414 433 személyből összesen 576 437-en járultak az urnákhoz, a leadott érvényes szavazatok száma összesen 560 603. Ez azt jelenti, hogy a választásra jogosult személyek 13,03%-a vett részt a választáson, ami a legalacsonyabb volt az Európai Unióban. A 2004 után csatlakozó országokban csak Csehországban (18,2%) és Lengyelországban (23,83%) volt hasonlóan alacsony a részvétel.³⁶

A választásokon induló huszonkilenc politikai párt közül a legtöbb szavazatot a Smer kapta (135 089), az érvényes szavazatok 24,09 %-ával. Az EP-be képviselőt küldő pártok közül a második helyen a kereszténydemokraták végeztek 74 108 szavazattal, ami a szavazatok 13,21%-át jelenti, őket az SDKÚ követi 43 467 szavazattal (7,75%). Az EP-be képviselőket küldhetnek még az Egyszerű Emberek (OLaNO), amely politikai alakulat a szavazatok 7,46%-át szerezte meg (41 829 szavazat), a NOVA, amely a szavazatok 6,83%-át szerezte meg (38 316 szavazat), az SaS a szavazatok 6,66%-át szerezte meg, ami összesen 37 376 rájuk adott voksot jelent. Tőlük csak kevéssel maradt el az MKP, mely a szavazatok 6,53%-át kapta, összesen 36 629 vokssal. A legkevesebb szavazattal a Híd-Most küldhet képviselőt az EP-be, ők a szavazatok 5,83%-át kapták, ami számszerűsítve azt jelenti, hogy 32 708-an szavaztak a pártra. A választásra jogosult szlovák állampolgárok alig több mint 10%-a juttatta be tehát a jelöltek az Európai Parlamentbe, a legtöbb szavazatot kapott pártokra is csak a választásra jogosultak kicsivel több mint 5%-a szavazott. A legkevesebb szavazatot egyébként a *Novy Parlament* (Új Parlament) elnevezésű politikai formáció kapta, a harmadik magyar párt, a Magyar Kereszténydemokrata Szövetség a szavazatok 0,20%-át kapta, ami azt jelenti, hogy 1170-en szavaztak a 2012 októberében megalapított politikai formációra.³⁷

A Smer összesen négy képviselőt juttatott az EP-be, vagyis az előző EP-választásokhoz képest egy mandátumot vesztek. A KDH és az SDKÚ a 2009-es voksoláshoz hasonlóan két-két képviselőt küldhetett az EP-be, a 2009-es választásokon szintén induló MKP az akkori két mandátum helyett egyet tudott idén megszerezni. A többi, most mandátumhoz jutó párt az előző választásokon nem jutott mandátumhoz, illetve nem is indult. A Smer esetében a legtöbb preferenciaszavazatot Maros Šefšovič kapta (66 966 szavazat), a

preferenciaszavazatok 49,57%-ával. A második legtöbb preferenciaszavazatot Monika Flašíková Beňová kapta, akinek nevét 46 820 választó karikázta a Smer listáján. A politikus harmadik ciklusában képviseli Szlovákia állampolgárait az EP-ben, a 2004-es és 2009-es választásokon is rendre neki sikerült a legtöbb preferenciaszavazatot begyűjtenie: 2004-ben a preferenciaszavazatok 54,20%-át, míg 2009-ben 40,45%-át szerezte meg. A harmadik helyen Boris Zala végzett 18 622 szavazattal, a negyedik helyen pedig Vladimír Maňka jutott az EP-be 17 704 szavazattal. Közülük Maňka már a kezdetektől, 2004-től EP-képviselőként politizál, Zala pedig 2009-ben vezette a Smer listáját, de akkor másodikként jutott be. A KDH színeiben ugyanaz a két politikus ülhet az Európai Néppárt tagjai közé: a svájci születésű Anna Záborská a preferenciaszavazatok 57,99%-át szerezte meg (2004-ben ez az arány 22,82%, 2009-ben pedig 48,22% volt), valamint Miroslav Mikolášik, aki a rá adott 26 705 szavazattal a preferenciaszavazatok 36,03%-át szerezte meg. Az SDKÚ listáján sem történtek túl nagy változások az előző évekhez képest. Idén 2009-hez hasonlóan két jelöltjük jutott be az EP-be: az egykori külügyminiszter, Eduard Kukan a preferenciaszavazatok 48,11%-át szerezte meg, amivel megelőzte az első helyen induló Ivan Štefanecet, aki 19 438 preferenciaszavazattal vált EP-képviselővé. Az OLaNO jelöltje, Branislav Škripek 15 583 preferenciaszavazattal, a NOVA jelöltje, Jana Žitňanská 18 409 preferenciaszavazattal, az SaS vezetője, Richard Sulík 22 607 preferenciaszavazattal, míg Csáky Pál (MKP) 19 406, Nagy József (H-M) 14 896 szavazattal jutott az Európai Parlamentbe.³⁸

Magyar pártok és esélyek

A Magyar Közösség Pártjának eddig valamennyi EP-választás alkalmával sikerült képviselőt juttatni az uniós intézménybe, akik mindannyian az Európai Néppártban képviselték a szlovákiai magyar közösség érdekeit. Az Európai Néppárt (*European People's Party* – EPP) az EP jelenleg legnagyobb és legerősebb politikai tömörülése, melyben a kisebbségi magyar párt képviselői a kereszténydemokratákkal (KDH), az SDKÚ-val és 2014-től a Híd-dal politizálhatnak együtt. Magyarországról a Fidesszel, Romániából pedig a szintén az ottani magyar közösséget képviselő RMDSZ politikusaival ülhetnek egy frakcióban. Így valamennyi, EP-választásokon részt vevő határon túli kisebbségi párt egy frakcióba került a Fidesszel. A kisebbségi pártok (vagy etnoregionális pártok) európai parlamenti aktivitásával foglalkozó tanulmányok mindegyike arra a következtetésre jutott, hogy az olyan kisebbségi közösségeket képviselő pártok esetében, ahol a kisebbség rendelkezik anyaországgal, mely szintén tagja az EU-nak, az EP-n belüli frakcióválasztást leginkább az határozza meg, hogy az anyaországban győztes párt mely csoportosulás tagja.³⁹ Ez az MKP és a Híd esetében nem feltétlenül igaz. Az

MKP esetében ugyan van alapja ennek a megállapításnak, ám a párt ideológiai háttere is az EPP-hez áll a legközelebb. Más a helyzet a Híd esetében, amely 2013-ban adta be tagsági kérelmét a Néppárthoz, melyet akkor sem a Fidesz, sem pedig a két másik kisebbségi magyar párt, az RMDSZ és az MKP nem támogatott.⁴⁰ A Híd-Mostnál tehát elsősorban a politikai elvek voltak a meghatározóak, nem pedig az anyaországi párttal való együttműködés.

Az EP-választásokon induló kisebbségi politikai pártokat öt csoportba oszthatjuk az alapján, hogy milyen stratégiával indultak el a választásokon. Az egyik stratégia, hogy egy transznacionális, több kisebbségi pártot tömörítő politikai csoportosuláshoz csatlakoznak.⁴¹ A második lehetséges stratégia, hogy az országukban élő más nemzeti kisebbségekkel közösen alkotnak koalíciót – ilyen volt Litvániában az ott élő lengyeleket képviselő AWPL, amely valamennyi EP-választás alkalmával az orosz közösség képviselőjével lépett szövetségre. A harmadik lehetséges verzió, hogy valamelyik többségi párttal együttműködve állítanak képviselőjelölteket a választásokra.⁴² Végül, de nem utolsósorban a saját kisebbségi közösségüket képviselő más párttal/pártokkal állítanak közös jelölt listát a választásokra (mint például a romániai RMDSZ és EMNT 2009-ben). Leggyakrabban viszont valamennyi kisebbségi párt önállóan állít listát és nem lép semmilyen koalícióba más párttal.⁴³ Az MKP esetében nem volt kérdés, melyik stratégiát választja, hiszen a párt általában valamennyi EP-választás alkalmával jól szerepelt, és biztos lehetett a két képviselőjelölt bejutásában. Más volt a kérdés 2014-ben, amikor a Híd is jelezte, hogy indulni kíván az európai voksoláson is. Annak ellenére, hogy a választások előtt felmerült az együttműködés, abból végül semmi nem valósult meg, így a Híd és az MKP külön indultak.

Az MKP listáján a 2009-es listához hasonlóan nagyon sok fiatal jelöltet láthattunk, akik közül csak kevesen voltak ismertek azoknak a járásoknak vagy kerületeknek a határain kívül, amelyben egyébként tevékenykedtek. A listát a legnagyobb eséllyel induló Csáky vezette, aki 1998 és 2006 között Szlovákia emberi jogokért és kisebbségekért felelős miniszterelnök-helyettese, majd később a párt elnöke volt. Őt Farkas Iván követte a második helyen, aki a párt gazdasági és régiófejlesztésért felelős alelnöke. A harmadik helyen pedig a Jogsegélyszolgálat jogászaként tevékenykedő Horony Ákos indult. További, országosan is ismert politikussal a listán nem találkozunk. Ez a tendencia már a 2009-es jelöltlistán is megfigyelhető volt, ahol szintén fiatal jelöltek neveit láthattuk, és az MKP azon kevés parlamenti párt közé tartozott, amelynek listáján nem szerepelt egy parlamenti képviselő sem. A fiatalok többsége vagy az MKP helyi szervezetében, vagy a párt ifjúsági csoportjában, a Via Nova ICS-ben kezdte politikusi pályafutását. A harmincöt év alattiak EP-listán való indítása nem feltétlenül jelenti azt, hogy a fiatal, diplomával és nemzetközi tapasztalattal rendelkező magyar választópolgárokat is sikerül megszólítani. Inkább következtethetünk arra, hogy a párt mögül *kifogynak* azok a szakem-

berek, akik vállalják az EP-választásokon való megmérettetést. A problémára Duka-Zólyomi Árpád már 2009-ben felhívta a figyelmet, amikor egy interjú során azt nyilatkozta, nem feltétlenül jelent jót az ambiciózus fiatalok ilyen jellegű megmérettetése, hiszen ezzel egyből a mélyvízben találják magukat, és az a tanulási folyamat, melynek során szakemberekké válhatnának és kelendő tapasztalatot gyűjtenének ahhoz, hogy egy EP-képviselői feladatot felelősségteljesen ellássanak, egyszerűen kimarad.⁴⁴ A fiatalítás egyébként 2009-hez hasonlóan – amikor igencsak nem volt biztos a második mandátum megszerzése – szintén nem váltotta be a reményeket, az MKP ugyanis csak a lista első helyén szereplő Csáky Pált küldi ki az EP-be. Természetesen az eredmény nem csak ettől függött. Amíg a másik két EP-választáskor az MKP legnagyobb ellenfele a közöny volt, addig 2014-ben nemcsak azzal, hanem a Híddal is fel kellett vennie a versenyt. A Híd-Most a magyar szavazatokon kívül szlovák voksokra is számított, azonban az MKP számára egyáltalán nem volt mindegy, hogy a zömmel magyarok lakta régiókban milyen arány alakul ki.

A Híd nemcsak magyar politikusokat indított listáján, hanem természetesen szlovákokat is, ám az első két helyen (a legesélyesebbek között) két magyar politikust, Simon Zsoltot és Nagy Józsefet jelölték. A párt országos tanácsa az EP-képviselőjelöltek listájával egy időben jóváhagyta azt dokumentumot is, amelyben a szlovák parlamentben politizáló jobboldali pártok jelenlegi helyzetét elemezve és értékelve meghirdette a sokkal inkább a polgárok felé forduló, a polgárokat előtérbe helyező politikáját. Ezzel a párt fokozatosan átalakította a szlovák–magyar együttműködésre támasztott elképzeléseit, és az újfajta politizálás központjába a polgár került.⁴⁵ Az időzítés valószínűleg nem véletlen. Az elnökválasztás kudarcra után a párt jobbnak vélte eltávolodni a politikai jobboldal mainstream pártjaitól és helyette azt kommunikálni a választópolgárok felé, hogy a Híd nem tartozik a jelenleg gyengélkedő jobboldalt jelentő pártok közé. Az arculatváltás – illetve az erre tett kísérlet – azonban annyiban nyerte el a választópolgárok tetszését, hogy Nagy Józsefnek – Simont megelőzve – sikerült bejutni az Európai Parlamentbe.

A Hídnek a nagyszombati körzetben sikerült a Smer mögött második helyen végezni, ahol 8561 szavazatot kaptak. Az MKP hasonlóra a komáromi választási körzetben volt képes: itt a Smer után a legtöbb szavazatot Csákyék kapták, összesen 15 120 vokssal (itt az MKP 393 szavazattal kapott kevesebbet Fico pártjánál). A két párt között a nagyszombati körzetben volt a legkisebb a különbség – itt az MKP 8157 szavazatot kapott, míg a Híd 8561-et. Annak ellenére, hogy a Híd a szlovák többségű körzetekben is tudott szavazatokat szerezni, azokban a körzetekben, ahol jelentősnek számít a magyar lakosság aránya,⁴⁶ az MKP-nak több esetben sikerült megelőznie riválisát. Ez leginkább a keleti országrészben figyelhető meg: a kassai körzet esetében például az MKP 6112, míg a Híd 4421 szavazatot kapott. Ezen a területen a Kassa környékiek,

a nagymihályi (Michalovce) és a tóketerebesi (Trebíšov) járásban élők szavaztak nagyobb számban az MKP-ra, mint a Hídra. A jelentős magyar lakossággal rendelkező járásokban szintén megfigyelhető hasonló tendencia. A déli országrészben az MKP-nak a komáromi körzethez tartozó járásokban sikerült elhúznia: Komáromban, Léván, Érsekújváron és Vágsellyén kapott több szavazatot, míg a Híd itt csupán Nyitrán és Nagytapolcsányban (Topolčany) előzte meg a másik pártot. Az ország középső részén a jelentősebb magyar lakossággal rendelkező losonci (Lučenec), rimaszombati (Rimavská Sobota), és nagykürtösi (Veľký Krtíš) járásokban is az MKP győzött. Azokban a járásokban, ahol a magyar lakosság aránya jellemzően a legmagasabb, a Híd Dunaszerdahelyen (Dunajská Streda) győzött, míg az MKP Galántán. Elmondható tehát, hogy a magyar közösség szempontjából fontos járások közül a Hídnek a dunaszerdahelyi és a rozsnói járásban sikerült megelőznie a többi pártot és a legtöbb szavazatot begyűjtenie. Az MKP-nak ez többször sikerült: a párt első helyen végzett a galántai, a komáromi, a lévai, az érsekújvári, a vágsellyei (Šaľa) és a nagykürtösi járásokban. A galántai, komáromi, érsekújvári, vágsellyei és rozsnói járásokban a Hídnek sikerült a második legtöbb szavazatot begyűjtenie, míg a többi járásban a Smernek sikerült megelőznie a Hidat és az MKP mögött másodikként végeznie. Érdeemes megemlíteni még Rimaszombatot, ahol a Smer győzött ugyan, de csak 43 szavazattal sikerült megelőznie az MKP-t.⁴⁷

2. táblázat

A preferencia szavazatok megoszlása az első két helyen álló jelölteknél a H-M és az MKP esetében

	MKP		H-M	
	<i>Csáky Pál</i>	<i>Farkas Iván</i>	<i>Simon Zsolt</i>	<i>Nagy József</i>
Dunaszerdahely	2842	1493	2284	4908
Galánta	1388	612	736	1099
Komárom	2739	1568	806	1206
Léva	1457	1321	692	714
Érsekújvár	2560	3096	1208	1418
Vágsellye	622	369	399	459
Rimaszombat	1241	624	1295	569
Nagykürtös	941	444	271	193
Kassa környéke	666	219	350	312
Nagymihály	611	399	179	422
Rozsnyó	562	305	639	458
Tóketerebes	1085	499	254	282

A Szlovák Statisztikai Hivatal adatai alapján.

Ami a jelöltekkel illeti, a dunaszerdahelyi, a galántai, a komáromi, a lévai, az érsekújvári, a vágsellyei, a rimaszombati, a nagykürtösi, a nagymihályi és a tóketerebesi járások eredményeit összehasonlítva megállapítható, hogy Csákynek sikerült a legtöbb szavazatot összegyűjtenie, míg a második helyen induló Farkas az érsekújvári járásban végzett az első helyen. A Híd esetében Nagy Józsefnek a dunaszerdahelyi járásban sikerült fölényesen győznie Csákyval szemben – itt közel kétszer annyi szavazatot kapott a Híd jelöltje, mint az MKP listavezetője. A Híd első helyen álló jelöltjének, Simonnak két járásban, a rozsnyóiban és a rimaszombatiban sikerült a legtöbb szavazatot megszereznie.

A részvételi arány egyébként az általunk vizsgált járásokban és körzetekben nagyon alacsony volt: a nagymihályi járásban például csak a választásra jogosultak 10,61%-a járult az urnához, míg a legmagasabb részvételi arányt a dunaszerdahelyi járásban mérték – itt a választásra jogosultak 15,03%-a ment el szavazni.

3. táblázat

Az MKP-ra leadott szavazatok számának alakulása az EP-választásokkor

	2004		2009		2014	
	<i>Szavazatok száma</i>	<i>%</i>	<i>Szavazatok száma</i>	<i>%</i>	<i>Szavazatok száma</i>	<i>%</i>
Dunaszerdahely	13 249	86,22	18 445	82,95	5597	38,74
Galánta	5670	49,99	6245	44,22	2539	27,19
Komárom	10 172	72,63	13 526	73,97	5216	46,62
Léva	6568	37,75	5990	32,04	2851	23,59
Érsekújvár	10 833	52,09	5485	31,22	5177	32,58
Vágsellye	3029	47,67	3078	41,23	1229	25,54
Rimaszombat	5155	44,58	7077	36,97	2771	22,17
Nagykürtös	2598	40,81	2829	37,22	1330	27,87
Kassa környéke	3636	28,26	3296	23,71	1445	14,36
Nagymihály	1715	15,90	1871	11,85	1715	8,97
Rozsnyó	4448	50,10	3352	37,66	1025	18,96
Tóketerebes	3580	32,57	3625	29,08	1822	20,69

A Szlovák Statisztikai Hivatal adatai alapján.

A Híd esetében még nem, de az MKP-nál össze tudjuk hasonlítani az ideai eredményeket a korábbi EP-választások eredményeivel. Ebből az látszik, hogy a párt egyértelműen megérezte a másik magyar párt megjelenését, hiszen annak ellenére, hogy több körzetben és járásban is sikerült győznie a

Híddal szemben, az előző évekhez viszonyítva nagyon sok szavazatot veszített. Ehhez természetesen hozzájárul az alacsony részvétel, amely alacsonyabb volt az előző évekhez képest. A legnagyobb szavazatvesztésre 2004-hez képest a komáromi, a dunaszerdahelyi, a rozsnyói, az újvári és a rimaszombati járásokban került sor. Míg 2004-hez viszonyítva a csökkenés nem volt annyira jelentős a 2009-es választásokon, ha a 2014-es adatokat a 2009-es eredményekkel hasonlítjuk össze, látható, hogy jelentős szavazatcsökkenés könyvelhető el a galántai, a lévai, a sellyei, a rimaszombati és a rozsnyói járásokban. Az érsekújvári járás azonban kivétel, mivel az egyetlen járás, ahol 2009-hez képest az MKP képes volt jobb eredményt elérni.

Amennyiben engedünk a kísértésnek és összevetjük azt, hogy a 2014-es EP-választásokon a két párt által összegyűjtött szavazatok száma összességében mennyiben közelít az MKP 2009-es és 2004-es EP-választási eredményeihez, érdekes számokat kapunk. Természetesen az ilyen elgondolásokból nem vezethetők le messzemenő következtetések, és figyelembe kell venni az alacsony részvételi arányt is, ám az eredmények így is jelzik, hogy a két párt összességében nem volt képes annyi szavazatot gyűjteni a magyarok által lakott régiókban, mint amennyit az MKP-nak sikerült 2004-ben vagy 2009-ben.

A 2014-es EP-választás volt az első olyan voksolás Szlovákiában, amikor három magyar párt indult a megmérettetésen. Jelölteként ugyanis a harmadik magyar párt, a Szűllő Géza nyomdokaiba lépő Magyar Kereszténydemokrata Szövetség is állított, ám a marginális támogatottsággal rendelkező pártnak alig sikerült szavazatokhoz jutnia. A magyar régiókban is csak ritkán sikerült az érvényes szavazatok 1%-ánál többet megszerezniük. Egyedül a rimaszombati járásban sikerült 2% fölé kerülniük, a dunaszerdahelyi, a komáromi vagy a tóketerebesi járásokban 1% körüli támogatást kaptak, a többi magyarok által lakott járásban pedig még ezt az eredményt sem érték el.

Nem csak magyar pártok listáján találunk magyar jelölteként a szlovákiai EP-választásokon indulók között. A Szlovák Helsinki Bizottság elnöke, Petőcz Kálmán ugyanis az SaS listáján indult, ahol az ötödik helyen mérettette meg magát a választásokon. A három EP-választás során nem volt még olyanra példa, hogy közismert magyar személyiség számára a pártpreferencia fontosabb prioritás volt, mint az, hogy politikai tevékenységét magyar párt keretein belül folytathassa. Petőcz az EP-voksolás előtt jelezte, hogy bár szlovák párt listáján indul, magyar képviselőjelöltként méretteti meg magát.⁴⁸ Az SaS jelöltlistája nem csak emiatt érdekes. A pártot vezető Richard Sulík ugyanis a szlovák politika történetében először tette meg azt, hogy pártvezetőként európai parlamenti választásokon indult. Petőcz egyébként a preferenciaszavazatok 1,38%-át jelentő 516 karikával nem jutott ki az EP-be.

Mi jön ez után?

Mint ahogy láthattuk, a szlovák EP-választások eredményei az alacsony részvétel ellenére is tükrözik a politikai változásokat. Annak ellenére, hogy uniós szinten a jobboldali, szélsőséges, illetve EU-szkeptikus pártok erősödtek meg, Szlovákiában ez a tendencia nem érvényesült. Bár a szélsőjobboldali pártok száma nőtt, sem a megyei választásokon meglepő győzelmet arató Kotleba pártja (Mi Szlovákiánk Néppárt, *Ludová Strana Naše Slovensko* – LSNS, mely a szavazatok 1,73%-át szerezte meg), sem pedig Ján Slota új formációja, a Keresztény Szlovák Nemzeti Párt (*Kresťanská Slovenská Národná Strana*, KSNS, mely a szavazatok 0,64%-át kapta) nem szerepelt jól a választásokon. A jobboldali pártokat megtépázó válság valamennyi párt eredményén meglátszik. Azonban az is érződik, hogy Fico hatalma is meggyengült, és az utóbbi időszak belpolitikai eseményeit és az EP-választások eredményeit is figyelembe véve predestinálható, hogy a következő időszak meghatározó politikai kérdése az lesz, vajon Ficónak melyik párttal sikerül szövetségre lépnie.

Az idei EP-választások abban is újat hoztak, hogy először fordult elő, hogy magyar közéleti szereplő és politikus a pártideológiát előtérbe helyezve nem valamelyik magyar párt színeiben indult, hanem egy szlovák politikai szerveződés jelöltjeként méretetett meg. Bár Petőcz végül nem jutott ki az EP-be, ez a precedens szintén jelzésértékű lehet. Az is további kérdéseket vet fel a Híd esetében, hogy az EP-választás kampányában lezajló arculatváltás mögött vajon mi húzódik: pusztán pártpolitikai érdek, hogy a Híd *kitörjön* a jobboldal jelenleg elég sötét árnyékából, vagy ez esetleg annak a jele, hogy az eleinte oly mértékben hangsúlyozott szlovák–magyar együttműködésből nem sikerült megfelelő politikai tőkét kovácsolni? Mindenesetre az is a jövőben derül ki, a polgárira cserélt arculattal mennyi szavazatot sikerül szerezni.

Mindenképp pozitívum, hogy két magyar jelöltnek is sikerült mandátumot szereznie az Európai Parlamentben. Az is pozitívum, hogy a két politikus között jobb a kapcsolat, mint Csáky és a Híd első helyén induló Simon között – így valószínűsíthető, hogy az együttműködés is egyszerűbb lesz. Mindketten hangsúlyozták, hogy a magyar közösség érdekeit kívánják az EP-ben is képviselni és a kisebbségi kérdéseket általában is prioritásként kezelik majd. Csáky azonban a kampány során kiemelte a Fidesz és az RMDSZ politikusaival való együttműködés lehetőségét az Európai Néppártban, valamint szintén hangsúlyozta az egész Kárpát-medencei magyarság érdekeit szolgáló ügyek képviseletét. Nagy ezzel szemben sokkal óvatosabb volt, bár a kampány során ő is hangsúlyozta a kisebbségi kérdések fontosságát, a két magyar párt tagjaival való együttműködés lehetőségére külön nem tért ki. Mivel mindkét politikus új ezen a pályán és még nem láttuk őket brüsszeli és strasbourgi pályán mozogni, nehéz lenne megmondani, mennyire válnak

majd láthatatlanná az EP-ben, vagy épp ellenkezőleg, mennyire fogják hallatni hangjukat Pozsonytól (és Budapeستől) távol.

Jegyzetek

- ¹ A 2007. december 13-án aláírt és 2009. december 1-jén életbe lépett Lisszaboni Szerződés megnövelte azoknak a szakpolitikáknak a számát, melyekben együttdöntési eljárásban, vagyis az EP-nek és a Tanácsnak (ez utóbbin belül minősített többséggel) közösen kell a döntéseket elfogadni. A szerződés tehát új jogkörökkel ruházta fel az EP-t, megerősítette nemcsak a jogalkotói, de költségvetési és nemzetközi szerződések megkötésével kapcsolatos hatásköreit is, valamint a Miniszterek Tanácsával egyenjogú féllé tette. A szerződés további újítása az EP szempontjából az, hogy a képviselők száma 2014-től nem haladhatja meg a 751 főt, és egy országot minimum 6, maximum 96 képviselő képviselheti.
- ² MAYORAL, Juan: *Democratic improvements in the European Union under the Lisbon Treaty*, European Union Democracy Observatory, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, 2011.
- ³ Az Európai Parlament adatai alapján.
- ⁴ SIMON, Hix – MARSH, Michael: Punishment or Protest? Understanding European Parliament Elections, *Journal of Politics*, Volume 69, Issue 2, 2007, 495–510. p.
- ⁵ NORRIS, Pippa – KARLHEINZ, Reif : Second-order Elections, *European Journal of Political Research*, No. 31, 1997, Vol. 1, 109–124. p.
- ⁶ BINZER HOBOLT, Sara – WITTRICK, Jill: The second-order election model revisited. An experimental test of vote choice in European Parliament elections, *Electoral Studies*, Volume 30, 2011, Issue 1, 29–40. p.
- ⁷ MARKS, Gary – HOOOGHE, Liesbet – NELSON, Moira – EDWARDS, Erica: Party competition and European integration in the east and west. Different structure, same causality, *Comparative Political Studies*, 2006/2., 155–75. p.
- ⁸ KOEPKE, Jason – RINGE, Nils: The Second-order Election Model in an Enlarged Europe, *European Union Politics*, 2006/7., 321–346. p.
- ⁹ DE WINTER, Lieven: The impact of European Integration on Ethnoregionalist Parties, *Working Papers 195*, Institute de Ciencies Polítiques i Socials, 2001, 13. p.
- ¹⁰ SPIROVA, Maria – STEFANOVA, Boyka: The European Dimension of Minority Political Representation: Bulgaria and Romania Compared, *East European Politics and Societies*, Vol. 26, 2012, No. 1, 75–92. p.
- ¹¹ ELIAS, Anwen: From euro-enthusiasm to euro-scepticism? A re-evaluation of minority nationalist party attitudes towards European integration, *Regional and Federal Studies*, 2008, 18/5, 557–581. p.
- ¹² DEMBINSKA, Magdalena: Minorities in the Europeanization Process. Undermining the Westphalian Order or the Neo-Medieval Scrum?, *Acta Universitatis Sapientiae, European and Regional Studies* 3, 2013, 24–46. p.

- ¹³ BRUBAKER, Rogers: *Nationalism Reframed. Nationhood and the National Question in the New Europe*, Cambridge University Press, Cambridge, 1996.
- ¹⁴ WATERBURY, Myra: *Between State and Nation. Diaspora Politics and Kin-State Nationalism in Hungary*, Palgrave Macmillan, New York, 2010.
- ¹⁵ WATERBURY, Myra: Internal Exclusion, External Inclusion. Diaspora Politics and Party-Building Strategies in Post-Communist Hungary, *East European Politics and Societies*, Vol. 20, 2006, No. 3, 483–515. p.
- ¹⁶ Az Európai Parlament adatai alapján.
- ¹⁷ Predpis č. 331/2003 Z. z. Zákon o voľbách do Európskeho parlament (331/2003-as törvény az európai parlamenti választásokról). Forrás: zbirka.sk.
- ¹⁸ Predpis č. 431/2013 Z. z. Rozhodnutie predsedu Národnej rady Slovenskej republiky o vyhlásení volieb do Európskeho parlamentu (431/2013 A Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának döntése az európai parlamenti választások kihirdetéséről). Forrás: zbirka.sk.
- ¹⁹ Slovakia and the euro. Radicova's lament, *The Economist*, 2011. október 15., <<http://www.economist.com/node/21532304>> (letöltve: 2013. 09. 13.).
- ²⁰ The multi-million euro gorilla, *The Economist*, 2012. január 27., <<http://www.economist.com/blogs/easternapproaches/2012/01/scandal-slovakia>> (letöltve: 2013. 09. 13.).
- ²¹ A Szlovák Statisztikai Hivatal adatai alapján: <<http://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2012/>> (letöltve: 2013. 09. 13.).
- ²² Politológ: Kiskovi pomohla negatívna kampaň, Fico pohorel, *webnoviny.sk*, 2014. március 16., <http://www.webnoviny.sk/prezidentske-volby-2014/clanok/802131-politolog-kiskovi-pomohla-negativna-kampan-fico-pohorel/> (letöltve: 2014. 09. 13.).
- ²³ JAVŮREK, Peter: Ovocie Roberta Fica, *Pravda*, 2014. március 30., <<http://nazory.pravda.sk/komentare-a-glosy/clanok/313209-ovocie-roberta-fica/>> (letöltve: 2014. 09. 13.).
- ²⁴ Fico's surprising defeat, *The Economist*, 2014. március 31., <<http://www.economist.com/blogs/easternapproaches/2014/03/slovakias-election-0>> (letöltve: 2014. 09. 13.).
- ²⁵ A Szlovák Statisztikai Hivatal adatai alapján: <<http://volby.statistics.sk/nrsr/nrsr2010/>> (letöltve: 2014. 09. 13.).
- ²⁶ Berényi: A nyelvtörvény módosítása jogi gúnyirat, *Új Szó*, 2010. szeptember 27., <http://ujso.com/online/kozelet/2010/09/27/berenyi-a-nyelvtorveny-modositasa-jogigyunyirat> (letöltve: 2014. 09. 13.).
- ²⁷ BERÉNYI József: *Kisebbségi nyelvhasználati törvény – egy lépés előre, egy lépés hátra*, <<http://www.mkp.sk/sites/default/files/inline/images/ujso-mkp.jpg>> (letöltve: 2014. 09. 13.).
- ²⁸ Berényi: A Híd jogilag megoldani nem tudja, csak kezeli a problémát, *bumm.sk*, 2011. augusztus 2., <<http://www.bumm.sk/58307/berenyi-a-hid-jogilag-megoldani-nem-tudja-csak-kezeli-a-problemat.html>> (letöltve: 2014. 09. 13.).
- ²⁹ A 2011-es népszámlálási adatok alapján több mint 62 ezerrel csökkent a magyar nemzetiségűek száma Szlovákiában. 2001-ben a lakosság 9,7%-a (520 528 személy) vallotta

- magát magyarnak, addig 10 év alatt ez az arány 8,5%-ra csökkent (458 467 személy).
Forrás: Szlovák Statisztikai Hivatal.
- ³⁰ DEMECS Péter: „Elégedett vagyok, de ebben a jelölésben több volt”, *Új Szó*, 2014. március 17., <<http://ujsozso.com/online/kozelet/2014/03/17/elegedett-vagyok-de-ebbena-jelolesben-tobb-volt>> (letöltve: 2014. 09. 13.).
- ³¹ A Szlovák Statisztikai Hivatal adatai alapján.
- ³² *V Európe volíme úspešné Slovensko*, <http://www.strana-smer.sk/sites/default/files/uploads/dokumenty/volebny_program_ep.pdf> (letöltve: 2014. 09. 13.).
- ³³ *Rada KDH schválila volebný program do EP*, <<http://kdh.sk/rada-kdh-schvalila-volebny-program-do-ep/>> (letöltve: 2014. 09. 13.).
- ³⁴ *Všetci zs Brusel, my za vás!*, <<http://www.eurovolby2014.sk/wp-content/uploads/2014/01/program-sas-pre-volby-do-europskeho-parlamentu.pdf>> (letöltve: 2014. 09. 13.).
- ³⁵ *Mi Európáért, Európa értünk*, <<http://www.valtoztass.eu/hu/component/content/article/29-cikkek/66-programunk-celjaink>> (letöltve: 2014. 09. 13.).
- ³⁶ A Szlovák Statisztikai Hivatal adatai alapján.
- ³⁷ A Szlovák Statisztikai Hivatal adatai alapján.
- ³⁸ A Szlovák Statisztikai Hivatal adatai alapján.
- ³⁹ DE WINTER, Lieven – CACHAFEIRO, Margarita: European Integration and Ethnoregionalist Parties, *Party Politics*, 2002, Vol 8, No 4, 483–503. p.
- ⁴⁰ A Most-Híd is a Fidesz pártcsaládjába került, *HVG*, 2013. november 13., <http://hvg.hu/vilag/20131113_A_MostHid_is_a_Fidesz_partcsaladjaba_ker> (letöltve: 2014. 09. 13.).
- ⁴¹ LYNCH, Peter: Co-operation between regionalist parties at the level of the European Union. The European Free Alliance, In.: DE WINTER, L. – TÜRSAN, H. (eds.): *Regionalist parties in Western Europe*, Routledge, London, 1998, 190–203. p.
- ⁴² LYNCH, Peter – DE WINTER, Lieven: The Shrinking Political Space of Minority Nationalist Parties in an Enlarged Europe of the Regions, *Regional and Federal Studies*, Vol. 18, 2008, No. 5, 583–606. p.
- ⁴³ STRMISKA, Maxmilian: Conceptualization and typology of European regional parties: a note on methodology, *Central European Political Studies Review*, 2003, vol. 5 (2-3).
- ⁴⁴ *Tapasztalat és fiatalos lendület az EP-be*, <<http://www.dukazolyomi.sk/hu/index.php/tapasztalat-es-fiatalos-lendulet-az-ep-be>> (letöltve: 2014. 06. 12.).
- ⁴⁵ *A Híd bemutatta az európai parlamenti választásokon induló jelöltjeit*, <<http://www.most-hid.sk/hu/h%C3%ADd-bemutatta-az-eur%C3%B3pai-parlamenti-v%C3%A1laszt%C3%A1sokon-indul%C3%B3-jel%C3%B6ltjeit>> (letöltve: 2014. 09. 13.).
- ⁴⁶ Ezek a körzetek a nagyszombati (ezen belül a dunaszerdahelyi és a galántai járás), a komáromi (ezen belül a komáromi, érsekújvári, vágsellyei és a lévai járás), a besztercebányai (ezen belül a losonci, rimaszombati és nagykürtösi járások), valamint a kassai (ezen belül pedig a nagymihályi, a rozsnói és a tóketerebesi járások) körzet.

⁴⁷ A Szlovák Statisztikai Hivatal adatai alapján.

⁴⁸ Petőcz több fórumon is jelezte, hogy mivel a Híd és az MKP is a konzervatív pártcsalád tagja, liberális meggyőződésű politikusként nem indulhat konzervatív pártok listáján. A kampány során mindvégig hangsúlyozta, hogy ennek ellenére magyarként vesz részt a választásokban.